

Budhizmus je učenie o tom, ako sa veci majú

V roku 1969 sa na svadobnej ceste v Nepále stretol s predstaviteľmi starých škôl tibetského budhizmu a stal sa prvým západným žiakom 16. Gjalwu Karmapu. Karmapa oboch manželov počas tejto návštevy hlboko inšpiroval a požiadal ich, aby priniesli budhizmus na Západ. Od roku 1972 nonstop cestujú a odovzdávajú učenia Diamantovej cesty. Založili vyše 440 budhistických centier po celom svete, väčšinu z nich v Európe. Slovensko navštívili aj vlani na jeseň a príst by mali aj začiatkom mája. Pôvodom Dán, láma a meditačný majster v tradícii Diamantovej cesty. Ole Nydahl.

Ešte pred samotným rozhovorom sa možno hodí malá skratka. Budha odovzdal rady trom hlavným typom ľudí. Tým, ktorí sa chceli vyhnúť utrpeniu, odovzdal informácie o príčine a následku. Tí, ktorí chceli robiť viac pre druhých, dostali informácie o súcite a múdrosti. S ľuďmi, ktorí mali silnú dôveru v budhovskú podstatu ich samotných i ostatných, sa Budha podielil o priamy pohľad mysle nazývaný Veľká pečat. Prvá z týchto úrovní sa nazýva Malá cesta, druhá Veľká cesta a tretia Diamantová cesta.

V minulosti ste boli príslušníkom hnutia hippies, aj vo svojej knižke Moje cesta k lámám (Praha 1999) spomínate, ako ste v mladosti užívali drogy, pašovali hašiš a marihuanu. Ako sa na to pozeráte dnes?

Každý je dietatom svojho miesta a svojej doby, ale, samozrejme, každý môže časom zmúdiť. A v súčasnosti zo skupiny asi päťdesiatich ľudí, v ktorej boli tie najlepšie mysle našej generácie, žijeme už iba piati. Z toho vidieť, že drogy zabíjajú a že šťastie, ktoré človek v celom živote získa, nepochádza z drog, ale z dávok šťastia, ktoré prežíva počas dlhého obdobia. Drogy okrádajú podvedomie o šťastie, ktoré by prišlo neskôr.

Nebyť stretnutia s lámom a budhistického osvietenia, kde by ste boli dnes?

Pravdepodobne by som učil na nejakej dánskej strednej alebo vysokej škole. Je to taká rodinná tradícia.

Treba zažiť v živote všetko, aby človek vedel zaujať autentický postoj? Napríklad drogy - museli ste ich skúsiť, aby ste s nimi vedeli skončiť? Spoliehate sa niekedy aj na sprostredkované poznanie?

Dá sa oboje. Veci sa musia spojiť - keby som mal iba osemdesiat sedem zoskokov, tak by som si nezlomil nohu, ale na 88. zoskoku sa mi to stalo. Najlepšie je, keď človek získa veľa informácií zvonku a iné prežije zvnútra a vie ich skombinovať. S niektorými vecami nemám skúsenosti, nikdy som neexperimentoval napríklad so sexuálnymi minoritami. Zaujímajú ma také vzrušujúce zážitky, ako rýchlo sa dá jazdiť na motorke, z akej výšky sa dá zoskočiť z lietadla a podobne.

Čo znamenalo hnutie hippies vo vašom ži-

vote? Verili ste tomu projektu zmeniť spoločnosť? Nevnímate to dnes ako viac-menej naivný pokus?

Vtedy som naozaj veril, že vďaka psychotropným látkam môžu ľudia upokojiť svoju myseľ, stať sa menej agresívnymi a môže to prispieť k ich duševným stavom. Dnes už tomu neverím.

O najväčších zmenách sveta nerozhodujú tieto myšlienky, ale globálne záujmy veľmocí. Nemyslíte si, že toto sústredenie sa na seba je obmedzené iba na jednotlivca, ale nie na tie veľké zmeny v posledných rokoch?

Nemyslím, že tú silu majú iba masy, nazdávam sa, že jednotlivec môže inšpirovať a začať nové veci, ktoré môžu ďalej pokračovať. Samozrejme, bez vonkajších podmienok zmeny nenastanú...

Ku globálnym zmenám dochádza na základe rozhodnutí a záujmov a konfliktov veľmocí. Čo v tejto dobe môže urobiť napríklad budhizmus ako učenie a metóda na ovplyvňovanie seba samého?

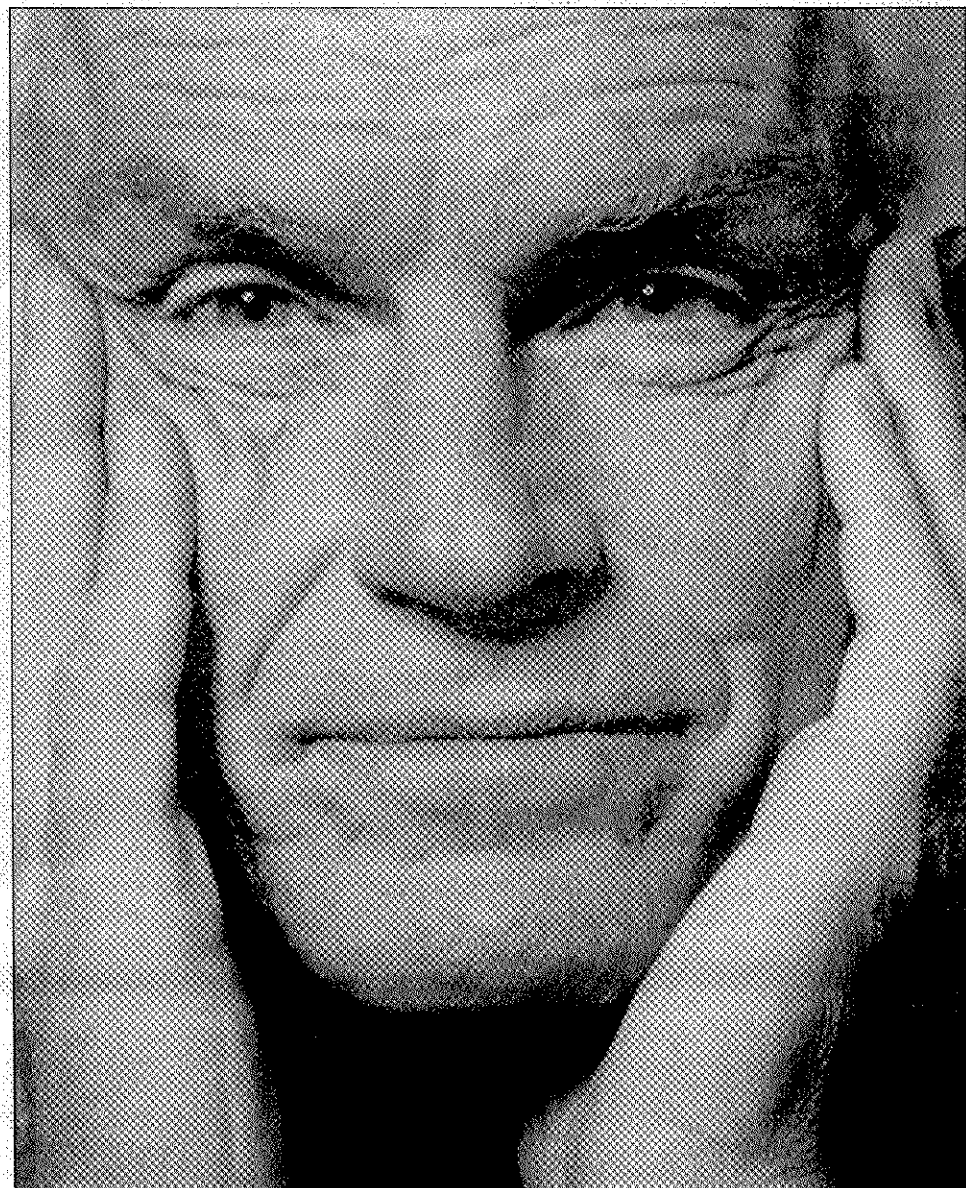
Každý hľadá šťastie a budhizmus prináša trvalé šťastie, lebo ukazuje prirodzenosť mysle. Myslím, že sa tam môžu stretnúť vonkajšie a vnútorné podmienky a zapadnúť do seba ako hák a prstenec. Napríklad v tomto okamihu má internet oveľa väčší vplyv, ako je vplyv štátov. Aj tie najväčšie štáty musia nasledovať, čo sa deje v informačnej spoločnosti. A vy v médiách robíte to isté.

Isteže, sila informácií má viacero stránok - jednou sú informácie, ktoré idú do celého sveta, druhou je cenzurovanie informácií, treťou je internet, štvrtou je využívanie internetu na priame vysielanie popráv ľudí v Iraku... Zrejme je to komplikovanejšie.

Iste, na to môžem povedať, že možno klamať niekoľko ľudí po celý čas, možno klamať všetkých ľudí po istý čas, ale nemožno klamať všetkých ľudí po celý čas. A nikomu sa nikdy nepodarilo úplne ovplyvniť tok informácií - ani komunistom, ani nacistom.

Vo vašej knižke, kde spomínate na prechod cez Sovietsky zväz a východné Nemecko, tvrdíte, že vojaci sú najsmiešnejšou vecou na svete. Myslite si to aj teraz? A čo pre vás znamenajú ľudia ako Usáma bin Ládín a Donald Rumsfeld?

Nie som si istý, aký ste mali preklad. Písal

Ole Nydahl.

som o vojakoch alebo oficiálnych orgánoch, ktoré sa berú samy príliš vážne - toto je presný výraz. A na tom trvám aj naďalej. Myslím si, že bin Ládín je kriminálnik a že islam je kriminálne náboženstvo. Musíme ho brať doslova: človek bude zabitý, ak opustí islam. Priamo v týchto textoch sa píše - zabite židov, zabite kresťanov, zabite neveriacich. Je to ako Mein Kampf.

Nie sú však vojaci súčasne aj najnebezpečnejšou vecou na svete? Na jednej strane Rumsfeld a Wolfowitz, ktorí chcú problémy riešiť vojenskou silou, na druhej strane teroristi ako Usáma bin Ládín takisto riešia problémy násilím...

Nie sú až takí slobodní, ako si myslíme, nemôžu urobiť všetko, nemôžu použiť atómovú bombu. Tiež sú ohrianičení v informačnej spoločnosti, musia sa pohybovať v rámci toho, čo si môžu dovoliť. Pri pohľade na to, ako sú napádaní, nemajú ľahký život. Ani oni nie sú bohovia.

Ako sa staviate k násilliu? Kedy sa má človek brániť aktívne? Kedy je použitie násillia opodstatnené?

Niekedy treba reagovať - ak sú naše ženy utláčané, ak je naša spoločnosť deštruovaná, ak je ohrozený spoločenský poriadok, za ktorý ľudia hlasovali a ktorý si zjavne želajú, v takom prípade je úplne v poriadku chrániť takéto veci aj násilím. Jediné, čo si ako budhista nemôžem dovoliť, je nenávidieť svojho nepriateľa. Myslím si, že absolútne zlo nemôže existovať, lebo by zničilo samo seba. Myslím si, že príčinou utrpenia vo svete je nevedomosť. Ľudia hľadajú šťastie, ale robia hlúpe veci, ktoré namiesto šťastia prinášajú problémy. Za nie-

ktoré hodnoty sa oplatí bojovať do konca a aj ja ako láma by som bojoval za svoju krajinu, priateľov a rodinu, ale snažil by som sa urobiť tak málo škody, ako je len možné.

Vela cestujete - zdajú sa vám ľudia v rozličných civilizáciách skôr podobní alebo odlišní?

Rád cestujem a dvakrát za rok cestujem okolo celého sveta. Povedal by som, že moderná generácia na celom svete si je čoraz podobnejšia. Vďaka masmédiám sú mladí ľudia skoro na celom svete rovnakí. Začalo sa to tým, že sme všetci počúvali Beatles. Stále síce jestvujú tlaky spoločnosti a očakávania rodiny, čím by človek mal byť, ale z kultúrnej stránky majú ľudia vo Venezuele, na Slovensku alebo v Dánsku v základe to isté smerovanie.

Čiže v podstate masovú kultúru vnímate skôr z pozitívnej stránky?

Nie nutne, ľudia môžu byť často vedení aj nesprávnym smerom. Ľudská spoločnosť je humanistickejšia, ale nemusí to byť také jasné. Často pri pohľade na ľudí mám pocit, že by som povedal - jedzte viac výkalov, milióny múch sa nemôžu mylíť. Ľudia musia viac myslieť, získať viac zodpovednosti, ale ak to chceme, musia mať aj viac informácií.

Podľa vás sú si ľudia skôr podobní ako odlišní. V čom spočívajú ich odlišnosti? Čo ich najviac podmieňuje? Viera, sociálne podmienky, politický systém...?

V dnešnom slobodnom svete nie je politický systém až taký dôležitý, skôr sú tu skupiny ako konfuciánska, islamská alebo európska. Jestvuje aj rozdiel medzi Severom a Juhom, rozličný je aj vplyv kultúry a tlak rodiny...